

- pidru4niki.com/1596122741711/marketing/osnovni_elementi_kompleks_marketingu. Accessed 19 May 2022.
3. Doroshenko, H.O. "Marketing complex." *Marketing: textbook*, Tim Public Group LLC, 2016, Pidru4niki.com, pidru4niki.com/82276/marketing/kompleks_marketingu. Accessed 19 May 2022.
 4. Levina, M.O. "Theoretical fundamentals of the marketing complex." *Bulletin of the NTU "Kharkiv Polytechnic Institute"*, no. 5, 2010, repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/23340/1/vestnik_KhPI_2010_5_Levina_Teoretychni.pdf. Accessed 19 May 2022.
 5. Matvienko, V.M., and L.K. Khudiakova. *Marketing: textbook for distance learning*. Bila Tserkva, 2007.
 6. Pavlenko, A.F., Reshetnikova, I.L., and A.V.Voychak *Marketing: textbook*. Kyiv, KNEU, 2008.
 7. Moroz, L.A., and N.I. Chykhrai. *Marketing: textbook*. Lviv, Accounting center "Azur", 2010.
 8. Petrunia, Y.Ye., and V.Y. Petrunia. *Marketing: textbook*. Dnipropetrovsk, UMSF, 2016.
 9. Senyshyn, O.S., and O.V.Kryveshko. *Marketing: textbook*. Lviv, LNU, 2020.
 10. Fomishyna, V.M., and N.Ye. Fedorova "Transformation of the components of the classic "enterprise marketing complex" into a modern "consumer marketing complex." *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, no.25.2, 2015, nv.nltu.edu.ua/Archive/2015/25_2/50.pdf. Accessed 17 May 2022.
 11. 2021 Global Marketing Trends. Find your focus. *Deloitte. Insights*, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/br/Documents/strategy/Deloitte-Global-Marketing-Trends-2021.pdf>. Accessed 17 May 2022.

УДК 338.46

doi: 10.15330/apred.1.18.42-49

Васильців Н.М.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА РИНОК ПОСЛУГ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Національний університет «Львівська політехніка»,
Міністерства освіти і науки України,
кафедра маркетингу і логістики,
вул. Митрополита Андрея, 5, Львів,
79000, Україна,
тел.: +380636151142,
e-mail: Nadiia.M.Vasylytsiv@lpnu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-4127-2163

Анотація. Стаття розкриває результати дослідження чинників впливу на ринок послуг Львівської області в період пандемії. Актуальність дослідження ринку послуг зумовлене тим, що він забезпечує збалансованість відтворювального процесу, що відповідає якості життя шляхом задоволення різноманітних потреб населення: в страхуванні, банківській справі та туристичних послугах та ін. Метою даної статті є вивчення та дослідження впливу чинників на розвиток ринку послуг в сучасних умовах та обґрунтування перспектив його розвитку на майбутні два роки. В процесі виконання роботи застосовано різні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Індуктивний, дедуктивний методи використано для проведення дослідження обсягу реалізованих послуг. За допомогою економічного аналізу та порівняння здійснено аналізування ринку послуг України та Львівської області. Графічний метод використано для наочного прогнозування показників зміни обсягу реалізованих послуг Львівської області. Для теоретичних узагальнень і формування висновків використано абстрактно-логічний метод. У статті обґрунтовано динаміку загальних обсягів виробництва послуг в Україні в 2017-2020 рр. та встановлено, що найвищий їх рівень спостерігався у 2019 р. Досліджено динаміку обсягів реалізованих послуг у Львівській області. Встановлено, що загалом обсяг реалізованих послуг у 2021 рр. порівняно з 2020 р. зріс на 41%, а обсяг реалізованих послуг населенню на – 55%. Досліджено та описано чинники зовнішнього та внутрішнього характеру, які впливають на розвиток/гальмування ринку послуг України та Львівської області. Здійснено прогнозування розвитку ринку послуг Львівської області. На

основі використання статистичних даних щодо обсягу реалізованих послуг Львівської області побудовано лінійну модель прогнозу на 2022-2023рр. Розраховано лінійну модель прогнозу обсягу реалізованих послуг населенню Львівської області на 2022-2023рр. Доведено адекватність обох моделей. Встановлено, що розвиток ринку послуг залежатиме від своєчасного подолання загальноекономічної кризи пандемії, від воєнного стану в Україні та періоду закінчення війни. Доведено, що ринок послуг потребує залучення також додаткових інвестицій, у т. ч. іноземних.

Ключові слова: ринок послуг, обсяги виробництва послуг в Україні, обсяг реалізованих послуг Львівської області, прогноз.

Vasylytsiv N.M.

STUDYING FACTORS INFLUENCING THE SERVICES MARKET IN LVIV REGION IN THE PANDEMIC PERIOD

Lviv Polytechnic National University,
Department of Marketing and Logistics
Metropolitan Andrew str., 5, Lviv,
79000, Ukraine,
тел.: +380636151142,
e-mail: Nadiia.M.Vasylytsiv@lpnu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-4127-2163

Abstract. The article presents findings of the research on the factors influencing the services market in Lviv region in the pandemic period. Relevance of the study on the services market is determined by its function of support for the balance of reproduction process that corresponds to the living standards by satisfying different demands of population, namely insurance, banking, and touristic services, etc. The goal of the article is to study and analyze the impact made by the factors on development of the services market in the current conditions and to substantiate the prospects of its development for the next two years. While making the research, the author used general scientific and special methods. Inductive and deductive methods were used to study the volume of provided services. The method of economic analysis and comparison was applied to analyze the services market in Ukraine and in Lviv region. Graphical method was used for visual demonstration of the expected indices of changes of the volume of services provided in Lviv region. To make theoretical generalization and conclusions, the author used the abstract and logical method. The article substantiates dynamics of total volumes of services production in Ukraine in 2017-2020 and points that the highest level of them was marked in 2019. The research also shows dynamics of the volume of services provided in Lviv region. It is determined that the total volume of services provided in 2021 increased by 41% as compared to 2020, whereas the volume of services provided for population – by 55%. The work names and analyzes external and internal factors influencing development/stagnation of the services market in Ukraine and in Lviv region. The author makes forecast on development of the services market in Lviv region. Basing on statistical data on the volume of services provided in Lviv region, the author has made a linear model of the forecast for 2022-2023. The article also supplies a calculated linear model of the forecast on volume of services provided for population in Lviv region in 2022-2023. The adequacy of both models is confirmed. It is proved that development of the services market will depend on the time of overcoming the general economic crises, caused by the pandemic, the martial law in Ukraine, as well as on the time of war finish. It is substantiated that the services market needs attraction of extra investments, including foreign ones.

Key words: services market, volume of services production in Ukraine, volume of services provided in Lviv region, forecast.

Вступ. Ринок послуг характеризується сукупність економічних відносин між виробниками та споживачами у зв'язку з купівлею-продажем різноманітних їх видів. Він функціонує у межах існуючих відносин власності та розвивається у міру розвитку всього ринкового господарства. Ринок послуг пов'язує між собою попит та пропозицію;

виробників та споживачів – власників грошей. Більше того, роль ринку послуг полягає ще й у тому, що він сприяє розвитку ринку матеріально-речових благ, забезпеченню збалансованості відтворювального процесу, що відповідає якості життя шляхом задоволення різноманітних потреб населення.

Теоретико-методологічні проблеми розвитку ринку послуг, який в умовах COVID 19 чи не найбільше постраждав посідають значне місце серед досліджуваних тем сучасних практиків. Це питання досліджували як вітчизняні так і зарубіжні вчені.

Зокрема в працях П.О. Куцик, О.І. Ковтун, Г.І. Башнянин [7] розкрито механізм функціонування глобального ринку товарів і послуг. Управлінські процеси сфери послуг обґрунтовано В.І. Куценко та Г.І. Трілленберг [6]. Проте і до сьогодні залишаються недостатньо обґрунтованими питання, які стосуються дослідження впливу COVID 19 на ринок послуг. Відтак виникає необхідність подальших досліджень в даному напрямі.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження впливу чинників на розвиток ринку послуг в сучасних умовах та обґрунтування перспектив його розвитку на майбутні два роки. В процесі виконання роботи застосовано різні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема індуктивний, дедуктивний методи використано для проведення дослідження обсягу реалізованих послуг. За допомогою економічного аналізу та порівняння здійснено аналізування ринку послуг Львівської області. Графічний метод використано для наочного зображення прогнозних показників зміни обсягу реалізованих послуг Львівської області. Для теоретичних узагальнень і формування висновків використано абстрактно-логічний метод.

Результати. Ринок послуг займає важливе місце, який функціонує поряд з ринком виробництва та пов'язаний із ним процесом зростання науково-технічного прогресу. Саме тому важливо досліджувати ринок послуг в сучасних умовах.

Суб'єктами ринкових відносин у сфері послуг є:

- 1) держава в особі уряду, державних органів і державних підприємств
- 2) сфера бізнесу та приватний підприємницький сектор
- 3) домашні господарства у вигляді споживчих, найманих працівників, власників великих і дрібних капіталів, землі, засобів виробництва тощо;
- 4) некомерційні організації (благодійні та громадські організації);
- 5) закордонні суб'єкти ринку послуг, які знаходяться на території України [2]

В Україні ринок послуг перебуває у постійному русі з початку 1990-х років, але це тому, що він був майже відсутній раніше. Ринок послуг розвивається дуже непослідовно. Якщо є у великих містах швидкий розвиток цієї сфери, то в малих містах та сільській місцевості майже відсутня [11].

Потрясінням для всієї економіки України, в тому числі і для ринку послуг, стали поширення вірусу COVID-19. Це в свою чергу призвело до зниження економічної активності споживачів і виробників, що забезпечило зменшення обсягів сегменту досліджуваного ринку. У зв'язку з поширенням COVID 19 ринок послуг в світі, так і в Україні зазнав зниження темпів зростання. Найбільш постраждав туристичний сектор і все, що пов'язано з подорожами [10]. Загалом динаміку загальних обсягів виробництва послуг в Україні в 2017-2020рр. представлено на рис. 1. Згідно рисунку можна бачити, що найвищий рівень обсягів виробництва послуг в Україні можна спостерігати у 2019р. Пандемія ковід значно зменшила рівень надання послуг у 2020р., темп росту якого зменшився на 3,9%.

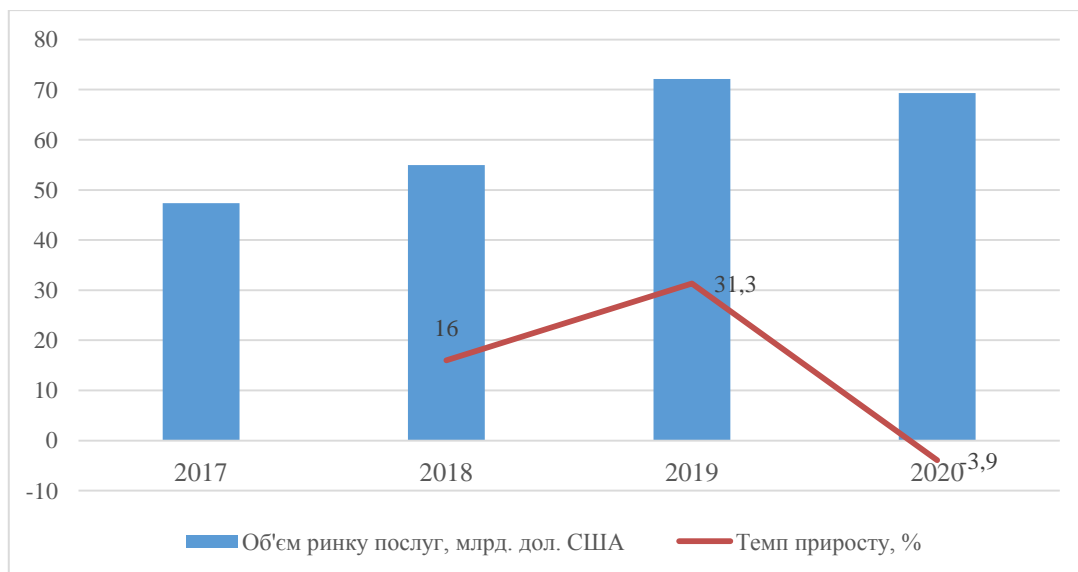

Рис. 1. Загальні обсяги виробництва послуг в Україні в 2017-2020рр.

Fig. 1. Total volume of services production in Ukraine in 2017-2020.

За результатами аналізу ринку послуг в Україні встановлено, що основними чинниками, які мали на нього найбільший вплив є:

- 1) триваючий перехід на цифровізацію (ринок страхових, банківських, ІТ послуг);
- 2) зменшення рівня інвестиційних ресурсів;
- 3) пандемія коронавірусу.

Попри значний вплив пандемії на розвиток ринку послуг на рис. 2. можемо спостерігати позитивну його динаміку у Львівській обл. починаючи з 2020р. Загалом обсяг реалізованих послуг у 2021 рр. порівняно з 2020р. зріс на 41%, а обсяг реалізованих послуг населенню на – 55%.

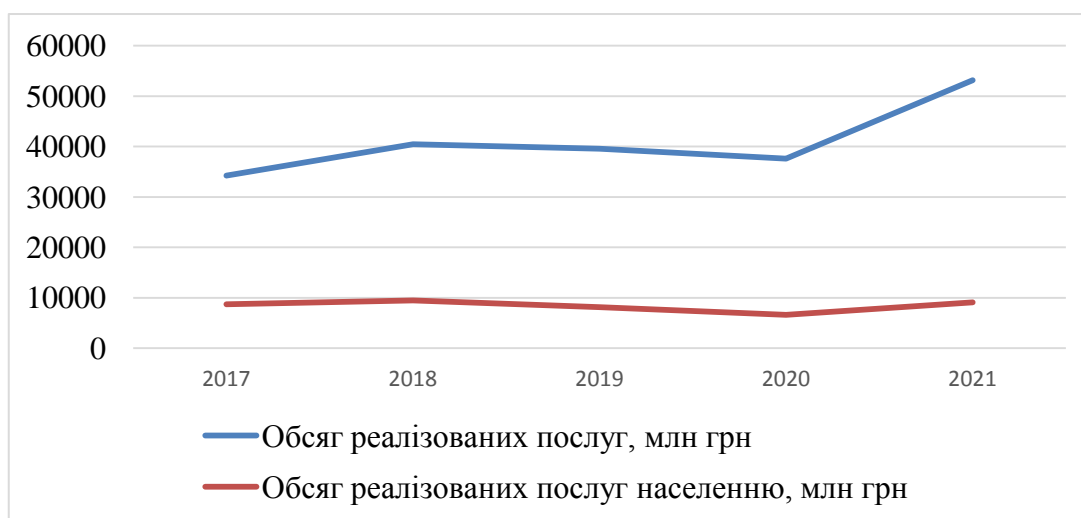

Рис. 2. Обсяг реалізованих послуг Львівської області, млн грн*

* Систематизовано автором

Fig. 2. Volume of services provided in Lviv region, million UAH*

На розвиток ринку послуг впливають ряд чинників зовнішнього та внутрішнього характеру, які ми систематизували у вигляді рис. 3.

Рис. 3. Чинники зовнішнього та внутрішнього впливу на ринок послуг*

*Досліджено автором

Fig. 3. Factors of external and internal impact on the services market*.

До чинників зовнішнього впливу належать:

1. Covid 19 та карантин спричинили економічну кризу та вплинули на всі, без винятку ринки. Ринок послуг скоротив свої обсяги, особливо зведено було на нівець туристичний бізнес.

2. Цифровізація загалом формує інклюзивне суспільство та кращі механізми управління. На ринку послуг забезпечує: поширення інформації про методи, стратегії, види послуг, перелік підприємств, які на ньому функціонують; доступ до глобальної мережі і з погляду залучення клієнтів для компаній; надає можливість аналізувати види послуг та підвищувати конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Відмітимо, що Пандемія Covid-19 довела важливість та потрібність цифрових технологій для добробуту населення та розвитку економіки загалом.

3. Політичні чинники визначають рівень стабільності політичної системи, частоту зміни уряду, кількість та гостроту політичних скандалів, рівень довіри до влади тощо [9].

4. Нормативно-правові чинники характеризують наявність та дотримання норм законодавства, наявність та умови пільг та ін.

5. Воєнні чинники характеризують рівень безпеки воєнного стану країни в конкретний період часу.

6. Економічні чинники забезпечують рівень конкурентоспроможності як підприємств так і споживачів, недостатній рівень фінансування компаній, які надають послуги: туристичних, банківських, страхових та ін.

7. Соціальні характеризують менталітет, культурні та релігійні вподобання споживачів послуг.

До чинників внутрішнього впливу належать:

1. Інноваційні чинники забезпечують розвиток підприємства, його економічне зростання та рівень конкурентоспроможності вже в найближчій та стратегічній перспективі. Загалом інновації забезпечують використання передових технологій науки і техніки, які істотно змінюють умови конкурентних процесів, переводячи їх на якісно новий, більш технологічно досконалий рівень.

2. Комерційні чинники забезпечують наявність в підприємства фінансових ресурсів, які забезпечують його розвиток.

3. Споживчі чинники орієнтовані на максимальне задоволення потреб споживача в товарах підприємства.

4. Організаційно-управлінські забезпечують ефективне вирішення організаційних проблем та прийняття правильних управлінських рішень.

Всі ці вище перераховані чинники забезпечують розвиток/занепад ринку послуг. Більш детально ми зосередили свою увагу на прогнозі ринку послуг Львівської області. На основі використання статистичних даних щодо обсягу реалізованих послуг Львівської області побудовано лінійну модель прогнозу на 2022-2023рр.:

$$y = 3591,4x + 5751,6$$

При якому $R^2 = 0,902$, що означає, адекватність моделі даним генеральної сукупності (рис. 4).

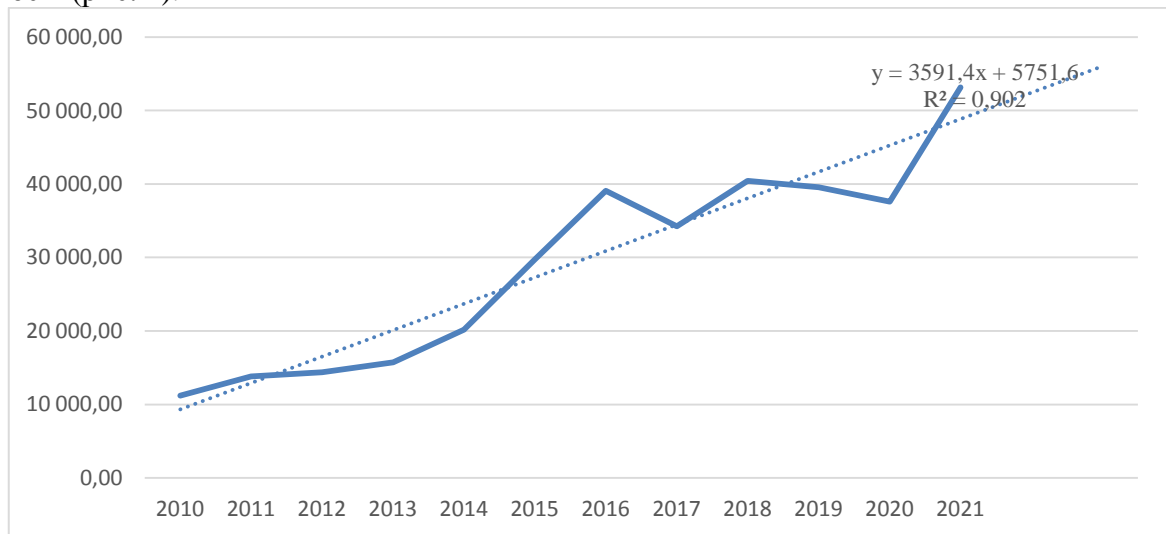

Рис. 4. Прогнозні показники зміни обсягу реалізованих послуг Львівської області, млн грн*

*Розраховано автором

Fig. 4. Expected indices of changes of the volume of services provided in Lviv region, million UAH*.

Також нами побудовано лінійну модель прогнозу обсягу реалізованих послуг населенню Львівської області на 2022-2023рр.:

$$y = 652,91x + 1846,1$$

При якому $R^2 = 0,7848$, що підтверджує адекватність моделі даним генеральної сукупності (рис. 5).

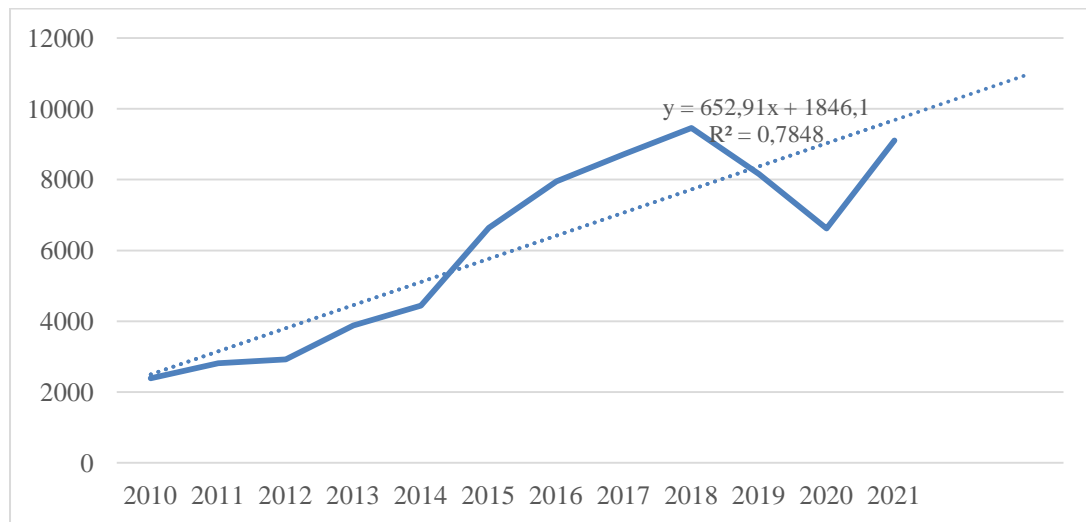

Рис. 5. Прогнозні показники зміни обсягу реалізованих послуг населенню Львівської області, млн грн*

*Розраховано автором

Fig. 5. Expected indices of changes of the volume of services provided for population in Lviv region, million UAH*

У майбутньому розвиток ринку послуг залежатиме від своєчасного подолання загальноекономічної кризи пандемії, від воєнного стану в Україні та періоду закінчення війни. Важливо розуміти, що ринок послуг потребує залучення додаткових інвестицій, у т. ч. іноземних. Залучення іноземного капіталу забезпечить не тільки надходження необхідних фінансових ресурсів, а й передових, технічно ефективних методів реалізації послуг, що сприятиме підвищенню їх якості, доступності, культури обслуговування та, у підсумку – підвищить конкурентоспроможність вітчизняних виробників послуг і значно зміцнить позиції України в міжнародному обміні послугами [5].

Висновки. Ринок послуг в сучасних умовах характеризується певними особливостями, які визначають його розвиток:

- 1) високою динамічністю ринкових процесів та коротким періодом реагування на їх зміни;
- 2) суттєвим впливом факторів сезонності, реклами, моди, поінформованості;
- 3) вираженою сегментованістю попиту послуги залежно від: доходів, цін, значимості послуги для споживача;
- 4) вподобаннями сповачів; національними традиціями та особливостями споживання, стилю життя тощо;
- 5) диференціації послуги як за споживчими характеристиками (горизонтальна диференціація), і за рівнем якості (вертикальна диференціація);
- 6) попит на послуги персоніфікований, індивідуалізований, який може змінюватися залежно від рівня добробуту населення;
- 7) ринку послуг властива більш виражена територіальна сегментація та локалізований характер. Дійсно, структура послугових видів діяльності, форма надання послуг багато в чому визначається «географічним» чинником;
- 8) наявність нецінових бар'єрів входу на ринок послуг, серед яких оригінальність виконання послуги, якість обслуговування, наявність сучасних та

безпечних технологій.

Досліджувані чинники зовнішнього та внутрішнього характеру, а також його особливості визначають прогностичний розвиток ринку послуг, принаймні на майбутні два роки, що доводиться проведеними розрахунками.

1. Бочко О.Ю., Кожушок Н. Дослідження поведінки споживачів в умовах COVID 19 та вплив на них трендів маркетингу 2021. *Приазовський економічний вісник. Електронний науковий журнал*, 2021. Випуск 2(25) С.66-71
2. Войнова Є.І. Структура ринку послуг. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_07/02.pdf (дата звернення: 20.04.2022)
3. Головне управління статистики у Львівській області URL: <https://www.lv.rstat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2022)
4. Головне управління статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2022)
5. Данилюк Т. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку послуг України URL: <https://www.echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/download/241/195/> (дата звернення: 20.04.2022)
6. Куценко В.І., Трілленберг Г.І. Менеджмент сфери послуг. URL: <http://www.rvps.kiev.ua/PUBLIK/Mono49.html>. (дата звернення: 20.04.2022)
7. Куцик П.О., Ковтун О.І., Башнянин Г.І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Львів: Видавництво ЛКА, 2015.
8. . Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 20.04.2022)
9. Москаленко І.І., Ткачук Г.Ю. Чинники впливу на інвестиційну привабливість підприємства URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/132.pdf> (дата звернення: 20.04.2022)
10. Огляд ринку послуг в Україні в 2017-2020 РР URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/obzor-rynka-uslug-v-ukraine-v-2017-2020-gg> (дата звернення: 20.04.2022)
11. Сагайдак М. П. Ринок послуг в Україні: становлення, сучасний стан і перспективи розвитку. *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. № 36. С. 173 – 183.

References

1. Bochko, O.Yu., and N.Kozhushok. "Research on consumers' behavior in the conditions of the Covid-19 pandemic and impact of the marketing trends 2021 on them." *Pryazovs'kyu ekonomichnyy visnyk*, vol. 2(25), 2021, pp. 66—71.
2. Voynova, E.I. "Service market structure." *Scientific Bulletin of Kherson State University*, www.ej.kherson.ua/journal/economic_07/02.pdf Accessed 20 Apr. 2022.
3. Main Statistical Office in Lviv region, www.lv.rstat.gov.ua. Accessed 20 Apr. 2022.
4. State Statistics Service of Ukraine, www.ukrstat.gov.ua. Accessed 20 Apr. 2022.
5. Danyliuk, T. "Current conditions and prospects of the services market development in Ukraine." VNU, www.echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/download/241/195/ Accessed 20 Apr. 2022.
6. Kutsenko, V.I., and H.I. Trillenberh. "Menedzhment sfery posluh [Management of the sphere of services]." RVP.KIEV, www.rvps.kiev.ua/PUBLIK/Mono49.html. Accessed 20 Apr. 2022.
7. Kutsyk, P.O., Kovtun, O.I., an H.I. Bashnianyn. *Global economy: principles of establishment, performance, regulation and development*. Lviv: LKA Publishing House, 2015ю
8. Ministry of Finance of Ukraine, minfin.com.ua/ Accessed 20 Apr. 2022.
9. Moskalenko, I.I., and H.Yu. Tkachuk. "Factors influencing investment attractiveness of enterprises." ZTU, conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/132.pdf. Accessed 20 Apr. 2022.
10. "Review of the services market in Ukraine in 2017-2020. Pro-consulting, pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/obzor-rynka-uslug-v-ukraine-v-2017-2020-gg. Accessed 20 Apr. 2022.
11. Sahaidak, M.P. "Services market in Ukraine: establishment, current conditions and prospects of development." *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*, no.36, 2015, pp. 173 – 183.